

Jussi Halla-aho
Muinaiskirkkoslaavin käsikirja
- pronomini -

LUKU IV

PRONOMINI

1. Pronominityypit

Pronominit voidaan jakaa suvuttomiin ja suvullisiin. Suvuttomia ovat ensimmäisen ja toisen persoonan persoonapronominit sekä refleksiivinen persoonapronomini. Suvullisia ovat kolmannen persoonan persoonapronomini (niin kutsuttu anaforinen pronomini) sekä indefiniittiset, interrogatiiviset ja relatiiviset pronominit.

2. Persoonapronominit

Ensimmäisen ja toisen persoonan pronominit muodostavat taivutuksen osalta oman ryhmänsä, joka ei juuri muistuta substantiivien ja adjektiivien taivutusta. Refleksiivipronominilla, joka voi viitata mihin tahansa persoonaan, ei ole nominatiivimuotoa. Millään pronominilla ei ole erillistä vokatiivia.

	‘minä’	‘sinä’	‘itse-’		
nom.	<i>azъ</i>	<i>ty</i>	-		
akk.	<i>mene/mę</i>	<i>tebe/te</i>	<i>sebe/se</i>		
gen.	<i>mene</i>	<i>tebe</i>	<i>sebe</i>		
lok.	<i>mъně</i>	<i>tebě</i>	<i>sebě</i>		
dat.	<i>mъně/mi</i>	<i>tebě/ti</i>	<i>sebě/si</i>		
instr.	<i>mъnoją</i>	<i>toboją</i>	<i>soboją</i>		
	‘me (kaksi)’	‘te (kaksi)’	‘me’	‘te’	
nom.	<i>vě</i>	<i>va</i>	<i>my</i>	<i>vy</i>	
akk.	<i>na</i>	<i>va</i>	<i>nasъ/ny</i>	<i>vasъ/vy</i>	
gen.	<i>naju</i>	<i>vaju</i>	<i>nasъ</i>	<i>vasъ</i>	
lok.	<i>naju</i>	<i>vaju</i>	<i>nasъ</i>	<i>vasъ</i>	
dat.	<i>nama</i>	<i>vama</i>	<i>namъ/ny</i>	<i>vamъ/vy</i>	
instr.	<i>nama</i>	<i>vama</i>	<i>nami</i>	<i>vami</i>	

Jussi Halla-aho
Muinaiskirkkoslaavin käsikirja
- pronomini -

Duaalin ensimmäisestä persoonasta on huomattava erillinen akkusatiivimuoto. Yksikön ja monikon akkusatiivissa ja datiivissa on pitkä ja lyhyt muoto, joista jälkimmäinen on painoton, eikä voi aloittaa lausetta. Useimmista nykykielistä poiketen sitä kuitenkin voidaan käyttää prepositioiden kanssa.

Kolmannen persoonan pronomina ‘hän, se’ käytetään vanhaa demonstratiivia *jь* (mask.), *ja* (fem.), *je* (neut.), jonka nominatiivimuodot eivät enää esiinny itsenäisinä. Ne korvataan tarvittaessa demonstratiivipronomineilla *sb*, *si*, *se* ‘tämä’ tai *tь*, *ta*, *to* ‘tuo’. Koska predikaatti itsessään ilmaisee yksiselitteisesti subjektin persoonan, persoonapronominien nominatiivia käytetään vain emfaattisesti, painottavana. Kolmannen persoonan pronominin taivutus muistuttaa jossain määrin I ja II deklinaation pehmeävirtaloista tyyppiä:

Yksikkö

nom.	-	-	-
akk.	<i>jь</i>	<i>ja</i>	<i>je</i>
gen.	<i>jego</i>	<i>jeje</i>	<i>jego</i>
lok.	<i>jеть</i>	<i>jejь</i>	<i>jеть</i>
dat.	<i>jemu</i>	<i>jejь</i>	<i>jemu</i>
instr.	<i>jimь</i>	<i>jeja</i>	<i>jimь</i>

Duaali

akk.	<i>ja</i>	<i>ji</i>	<i>ji</i>
gen./lok.	<i>jeju</i>	<i>jeju</i>	<i>jeju</i>
dat./instr.	<i>jima</i>	<i>jima</i>	<i>jima</i>

Monikko

nom.	-	-	-
akk.	<i>je</i>	<i>je</i>	<i>ja</i>
gen.	<i>jixь</i>	<i>jixь</i>	<i>jixь</i>
lok.	<i>jixь</i>	<i>jixь</i>	<i>jixь</i>
dat.	<i>jimь</i>	<i>jimь</i>	<i>jimь</i>

Jussi Halla-aho
Muinaiskirkkoslaavin käsikirja
- pronomini -

instr. *jimi* *jimi* *jimi*

Kun kolmannen persoonan pronominia käytetään prepositioiden kanssa, sen alkuun ilmaantuu *n-*, jonka pronominin aloittava *j* joteeraa. Esim. *bez + n-jego* → *bez négo* ‘ilman häntä/sitä’, *na + n-jb* → *na náb* ‘häntä vastaan’, *sb + n-jimb* → *sb nímb* ‘hänen kanssaan’.

3. Possessiivipronominit

Possessiivi- eli omistuspronominit ovat pääsanansa mukaan taipuvia adjektiiveja. Muodollisesti ne koostuvat persoonaa ilmaisevasta juuresta ja kolmannen persoonan pronominista, jonka mukaan ne myös taipuvat. Possessiivipronomineja on yksikön ja monikon ensimmäistä ja toista persoonaa varten. Alla on annettu pronominien *mojb* (mask.), *moja* (fem.), *moje* (neut.) ‘minun’ ja *našb, naša, naše* ‘meidän’ taivutus. Samoin kuin *mojb* taipuvat *tvojb, tvoja, tvoje* ‘sinun’, *svojb, svoja, svoje* ‘oma, -nsa, -nsä’ sekä *čbjb, čbja, čbje* ‘kenen’. Samoin kuin *našb* taipuu *vašb, vaša, vaše* ‘teidän’.

Yksikkö

nom.	<i>mojb</i>	<i>moja</i>	<i>moje</i>
akk.	<i>mojb</i>	<i>moja</i>	<i>moje</i>
gen.	<i>mojego</i>	<i>mojeje</i>	<i>mojego</i>
lok.	<i>mojeb</i>	<i>mojejb</i>	<i>mojeb</i>
dat.	<i>mojebu</i>	<i>mojejb</i>	<i>mojebu</i>
instr.	<i>mojimb</i>	<i>mojeja</i>	<i>mojimb</i>

Duaali

nom./akk.	<i>moja</i>	<i>moji</i>	<i>moji</i>
gen./lok.	<i>mojeju</i>	<i>mojeju</i>	<i>mojeju</i>
dat./instr.	<i>mojima</i>	<i>mojima</i>	<i>mojima</i>

Monikko

nom.	<i>moji</i>	<i>moje</i>	<i>moja</i>
akk.	<i>moje</i>	<i>moje</i>	<i>moja</i>

Jussi Halla-aho
Muinaiskirkkoslaavin käsikirja
- pronomini -

gen.	<i>tojixъ</i>	<i>tojixъ</i>	<i>tojixъ</i>
lok.	<i>tojixъ</i>	<i>tojixъ</i>	<i>tojixъ</i>
dat.	<i>tojimъ</i>	<i>tojimъ</i>	<i>tojimъ</i>
instr.	<i>tojimi</i>	<i>tojimi</i>	<i>tojimi</i>

Yksikkö

nom.	<i>našъ</i>	<i>naša</i>	<i>naše</i>
akk.	<i>našъ</i>	<i>naša</i>	<i>naše</i>
gen.	<i>našego</i>	<i>našeje</i>	<i>našego</i>
lok.	<i>našemъ</i>	<i>našejbъ</i>	<i>našemъ</i>
dat.	<i>našemu</i>	<i>našejbъ</i>	<i>našemu</i>
instr.	<i>našimъ</i>	<i>našeja</i>	<i>našimъ</i>

Duaali

nom./akk.	<i>naša</i>	<i>naši</i>	<i>naši</i>
gen./lok.	<i>našeju</i>	<i>našeju</i>	<i>našeju</i>
dat./instr.	<i>našima</i>	<i>našima</i>	<i>našima</i>

Monikko

nom.	<i>naši</i>	<i>naše</i>	<i>naša</i>
akk.	<i>naše</i>	<i>naše</i>	<i>naša</i>
gen.	<i>našixъ</i>	<i>našixъ</i>	<i>našixъ</i>
lok.	<i>našixъ</i>	<i>našixъ</i>	<i>našixъ</i>
dat.	<i>našimъ</i>	<i>našimъ</i>	<i>našimъ</i>
instr.	<i>našimi</i>	<i>našimi</i>	<i>našimi</i>

Duaalissa ja kaikkien lukujen kolmannessa persoonassa ei ole varsinaisia possessiivipronomineja. Niiden sijasta käytetään taipumattomina vastaavia genetiivimuotoja: *jego*, *jeje* ‘hänen, sen’, *naju* ‘meidän (kahden)’, *vaju* ‘teidän (kahden)’, *jeju* ‘heidän, niiden (kahden)’, *jixъ* ‘heidän, niiden’.

Jussi Halla-aho
Muinaiskirkkoslaavin käsikirja
- pronomini -

4. Relatiivipronomini

Relatiivipronomini *jьže* (mask.), *jaže* (fem.), *ježe* (neut.) ‘joka, mikä’ koostuu kolmannen persoonan pronominista ja taipumattomasta partikkelista *-že*, joka säilyy kaikissa taivutusmuodoissa. Esim. yksikön gen. *jegože*, *jeježe*, monikon nom. *jiže*, *ježe*, *jaže*.

5. Demonstratiivipronominit

Tärkeimmät demonstratiivipronominit ovat *сь*, *си*, *се* ‘tämä, se’ ja *ть*, *та*, *то* ‘tuo, se’. Jälkimmäisen kanssa samoin taipuvat *онь*, *она*, *оно* ‘tuo (tuolla)’ ja *овь*, *ова*, *ово* ‘tämä, se’. Pronominin *сь* taivutus on osin epäsäännöllinen.

Yksikkö

nom.	<i>сь(jь)</i>	<i>си</i>	<i>се</i>	<i>ть(jь)</i>	<i>та</i>	<i>то</i>
akk.	<i>сь</i>	<i>сьја</i>	<i>се</i>	<i>ть</i>	<i>та</i>	<i>то</i>
gen.	<i>sego</i>	<i>seje</i>	<i>sego</i>	<i>togo</i>	<i>toje</i>	<i>togo</i>
lok.	<i>semь</i>	<i>sejь</i>	<i>semь</i>	<i>tomь</i>	<i>tojь</i>	<i>tomь</i>
dat.	<i>semu</i>	<i>sejь</i>	<i>semu</i>	<i>tomu</i>	<i>tojь</i>	<i>tomu</i>
instr.	<i>simь</i>	<i>seja</i>	<i>simь</i>	<i>těmь</i>	<i>toja</i>	<i>těmь</i>

Duaali

nom./akk.	<i>сьја/си</i>	<i>си</i>	<i>си</i>	<i>та</i>	<i>tě</i>	<i>tě</i>
gen./lok.	<i>seju</i>	<i>seju</i>	<i>seju</i>	<i>toju</i>	<i>toju</i>	<i>toju</i>
dat./instr.	<i>sima</i>	<i>sima</i>	<i>sima</i>	<i>těma</i>	<i>těma</i>	<i>těma</i>

Monikko

nom.	<i>сьји</i>	<i>сьје</i>	<i>си</i>	<i>tě</i>	<i>ty</i>	<i>та</i>
akk.	<i>сьје</i>	<i>сьје</i>	<i>си</i>	<i>ty</i>	<i>ty</i>	<i>та</i>
gen.	<i>sixь</i>	<i>sixь</i>	<i>sixь</i>	<i>těxь</i>	<i>těxь</i>	<i>těxь</i>
lok.	<i>sixь</i>	<i>sixь</i>	<i>sixь</i>	<i>těxь</i>	<i>těxь</i>	<i>těxь</i>
dat.	<i>simь</i>	<i>simь</i>	<i>simь</i>	<i>těmь</i>	<i>těmь</i>	<i>těmь</i>
instr.	<i>simi</i>	<i>simi</i>	<i>simi</i>	<i>těmi</i>	<i>těmi</i>	<i>těmi</i>

Jussi Halla-aho
Muinaiskirkkoslaavin käsikirja
- pronomini -

Monikon genetiivimuotoa *těxъ* käytetään usein possessiivisena merkityksessä ‘heidän, niiden’ kolmannen persoonan pronominin vastaavan muodon *jixъ* sijasta.

Samoin kuin *sb*, *si*, *se* taipuu *sъžde*, *sižde*, *sežde* (myös *sъže*, *siže*, *seže*) ‘sama’. Samoin kuin *tъ* taipuu pronomini *tъžde*, *tažde*, *tožde* ‘sama, samanlainen’. Partikkeli *-žde* säilyy molemmissa pronomineissa kaikissa muodoissa, esim. yksikön gen. *segožde*, *seježde*, *togožde*, *toježde*, monikon gen. *sixъžde*, *těxъžde*.

6. Interrogatiivipronominit

Itsenäisesti, substantiivisesti käytetyt interrogatiivipronominit *kъto* ‘kuka’ ja *čъto* ‘mikä’ taipuvat vain sijassa. Niillä ei ole monikkomuotoja. Kieliopillisesti *kъto* on maskuliini ja *čъto* neutri.

nom.	<i>kъto</i>	<i>čъto</i>
akk.	<i>kogo</i>	<i>čъto</i>
gen.	<i>kogo</i>	<i>česo/čъso/česogo/čъsogo</i>
lok.	<i>komъ</i>	<i>česomъ/čъsomъ</i>
dat.	<i>komu</i>	<i>česomu/čъsomu</i>
instr.	<i>cěmъ</i>	<i>čimъ</i>

Molempia pronomineja käytetään myös indefiniittisessä merkityksessä, *kъto* ‘joku’, *čъto* ‘jokin’.

Samoin taipuvat indefiniittiset pronominit *někъto* (tai *někъ*) ‘joku’ ja *něčъto* ‘jokin’ sekä kielteiset pronominit *nikъtože* ‘ei kukaan’ ja *ničъtože* ‘ei mikään’. Jälkimmäisiin on lisätty partikkeli *-že*, joka säilyy kaikissa taivutusmuodoissa. Prepositiot sijoittuvat partikkelin *ně-* tai *ni-* ja varsinaisen pronominin väliin, esim. *ni otъ kogože* ‘ei keneltäkään’, *ně съ čimъže* ‘jonkin kanssa’. Pronomini *kъžъdo* (tai *kъžъde*) ‘jokainen’ taipuu kuten *kъto*, esim. gen. *kogožъdo*, dat. *komužъdo*.

Jussi Halla-aho
Muinaiskirkkoslaavin käsikirja
- pronomini -

Adjektiivit *kolikъ* ‘kuinka moni, kuinka suuri’, *selikъ* ‘näin moni, näin suuri’, *jelikъ* ‘niin moni kuin, niin suuri kuin’ ja *tolikъ* ‘niin moni, niin suuri’ taipuvat kuten *тъ* lukuunottamatta yksikön ja duaalin genetiiviä ja lokatiivia, jotka muodostetaan kuten adjektiiveilla ja substantiiveilla. Esim. yksikön gen. *kolika* (mask. ja neut.), *koliky* (fem.), yksikön lok. *kolicě*, duaalin gen./lok. *koliku*.

Pronominaalisista adjektiiveista tärkein ja epäsäännöllisin on *всѣ*, *всѣ* (*всѣя*), *всѣ* ‘koko, kaikki’, joka taipuu osin pronominin *сѣ*, osin pronominin *тѣ* tavoin. Sillä ei ole duaalimuotoja, jotka korvataan numeraalilla *оба*, *обѣ* ‘molemmat’.

Yksikkö

nom.	<i>всѣ</i>	<i>всѣ</i>	<i>всѣ</i>
akk.	<i>всѣ</i>	<i>всѣя</i>	<i>всѣ</i>
gen.	<i>всѣго</i>	<i>всѣје</i>	<i>всѣго</i>
lok.	<i>всѣмѣ</i>	<i>всѣјѣ</i>	<i>всѣмѣ</i>
dat.	<i>всѣму</i>	<i>всѣјѣ</i>	<i>всѣму</i>
instr.	<i>всѣмѣ</i>	<i>всѣја</i>	<i>всѣмѣ</i>

Duaali

nom./akk.	<i>оба</i>	<i>обѣ</i>	<i>обѣ</i>
gen./lok.	<i>обоју</i>	<i>обоју</i>	<i>обоју</i>
dat./instr.	<i>обѣма</i>	<i>обѣма</i>	<i>обѣма</i>

Monikko

nom.	<i>всѣ</i>	<i>всѣ</i>	<i>всѣ</i>
akk.	<i>всѣ</i>	<i>всѣ</i>	<i>всѣ</i>
gen.	<i>всѣхѣ</i>	<i>всѣхѣ</i>	<i>всѣхѣ</i>
lok.	<i>всѣхѣ</i>	<i>всѣхѣ</i>	<i>всѣхѣ</i>
dat.	<i>всѣмѣ</i>	<i>всѣмѣ</i>	<i>всѣмѣ</i>
instr.	<i>всѣми</i>	<i>всѣми</i>	<i>всѣми</i>

Jussi Halla-aho
Muinaiskirkkoslaavin käsikirja
- pronomini -

Sanalla *oba*, *obě* on substantiivisesti käytetty variantti *obojb*, joka (taivutuksen kannalta) koostuu juuresta *obo-* ja 3. persoonan pronominiesta *jb*, *ja*, *je*.

Pronomini *sicb* ‘sellainen, tällainen, tuollainen’ taipuu kuten *vbśb* lukuunottamatta feminiinin yksikön nominatiivia *sica* ja neutrin monikon nominatiivi/akkusatiivia *sica*.

8. Pronomineista johdetut adverbit

Kaikista pronomineista, tai pikemminkin pronominivartaloista, voidaan johtaa erilaisia ajan, paikan ja suunnan adverbeja erityisillä suffikseilla. Jälkimmäisiin kuuluvat aikaa ilmaisevat *-lē* (tai *-li*) ja *-gda*, paikkaa tai harvemmin suuntaa ilmaiseva *-de* (joskus *-žde*), suuntaa tai harvemmin paikkaa ilmaiseva *-qdu* (tai *-qdě*, harvoin *-qdq*) sekä suuntaa tai joskus paikkaa ilmaiseva *-amo* (tai *-ěmo*). Varsinkin ajan adverbit muuttuvat helposti konjunktioiksi.

Pronominivartalosta *ko-* (tai *kǔ-*, vokaalin edellä *k-*) johdetut adverbit ovat interrogatiivisia tai indefiniittisiä (vrt. *kǔto* ‘kuka, joku’). Prefiksi *ni-* muuttaa interrogatiivisen adverbin kielteiseksi (vrt. *nikǔto* ‘ei kukaan’), prefiksi *ně-* indefiniittiseksi (vrt. *někǔto* ‘joku, eräs’). Demonstratiivipronominivartaloista *se-* (tai *sǔ-*, vokaalin edellä *s-*), *to-* (tai *tǔ-*, vokaalin edellä *t-*), *ono-* (tai *onǔ-*, *onu-*, vokaalin edellä *on-*) ja *ovo-* (tai *ovǔ-*, vokaalin edellä *ov-*) johdetut adverbit ovat deiktisiä. Pronominivartalo *vbse-* (tai *vbśb-*, vokaalin edellä *vbś-*) antaa adverbille yleistävän merkityksen, vartalo *je-* (tai *jb-*, vokaalin edellä *j-*) taas relatiivisen. Muutamia adverbeja muodostetaan pronominivartalosta *ino-* (tai *inǔ-*, vokaalin edellä *in-*) ‘toinen, muu’.

Adverbin merkitystä voidaan täsmentää liittämällä siihen suuntaa ilmaiseva prepositio. On huomattava, että kun prepositio liittyy pronominikantaan *je-*, väliin ilmestyy sidekonsonantti *-n-*, johon seuraava *j* sulautuu (vrt. *bez-n-jego* → *bez něgo*). Adverbeihin liittyy usein partikkeli *-že*, joka joskus muuttaa merkitystä, mutta on yleensä fakultatiivinen (vrt. *nikǔto*, *nikǔtože* ‘ei kukaan’).

Jussi Halla-aho
Muinaiskirkkoslaavin käsikirja
- pronomini -

Alla on listattu teksteissä esiintyvät pronominaaliset adverbit suffiksi kerrallaan:

8.1. *-lě, -li*

Vartalosta *ko-* → *koli* ‘milloin, joskus’, *nikoli(že)* ‘ei milloinkaan’, *několi* ‘joskus’.

Prepositioiden kera: *do-kolě* ‘kuinka kauan, kauanko’.

Vartalosta *se-* → vain prepositioiden kanssa: *otb-seli* ja *otb-selě* ‘tästä lähtien’, *do-selě* ‘tähän asti’.

Vartalosta *to-* → *toli* ‘ja sitten, sen jälkeen, kuitenkin’. Prepositioiden kera: *otb-toli* ja *otb-tolě* ‘siitä lähtien, siitä’.

Vartalosta *je-* → *jeli* ‘jos’, *jelě* ‘hädintuskin’. Prepositioiden kera: *do-ńeli(že)* ja *do-ńelě(že)* ‘kunnes, niin kauan kun’ *otb-ńeli(že)* ja *otb-ńelě(že)* ‘siitä asti kun’.

8.2. *-gda*

Vartalosta *ko-* → *kogda* ja *kъgda* ‘milloin’, *nikogda(že)* ja *nikъgda(že)* ‘ei milloinkaan’, *někogda* ja *někъgda* ‘joskus, kerran’.

Vartalosta *to-* → *togda* ja *tъgda* ‘silloin, sitten’, *togdaže* ja *tъgdaže* ‘samaa aikaan, samalla’.

Vartalosta *ovo-* → *ovogda* ‘tuolloin’, yleensä kontrastoivassa rakenteessa *ovogda... ovogda že* ‘toisinaan... toisinaan taas’.

Vartalosta *vъse-* → *vъsegda* ‘aina, jatkuvasti’.

Vartalosta *je-* → *jegda(že)* ‘silloin kun, jos’.

Vartalosta *ino-* → *inogda* ja *inъgda* ‘joskus, toisinaan’.

8.3. *-de, -žde*

Vartalosta *ko-* → *kъde* ‘missä’, *kъdeže* ‘kun, heti kun’, *nikъde(že)* ‘ei missään’, *někъde* ‘jossakin’.

Vartalosta *se-* → *sъde* ‘tässä, täällä, tänne’. Preposition kera: *do-sъde* ‘tänne asti’.

Vartalosta *ono-* → *onude* ja *onъde* ‘siellä, tuolla’, yleensä kontrastoivassa rakenteessa *sъde... onъde* ‘täällä... tuolla taas’.

Vartalosta *ovo-* → *ovъde* ‘tuolla’, yleensä rakenteessa *sъde... ovъde* ‘täällä... tuolla taas’.

Jussi Halla-aho
Muinaiskirkkoslaavin käsikirja
- pronomini -

Vartalosta *v̆se-* → *v̆s̆de* ‘kaikkialla, kaikissa tapauksissa’.

Vartalosta *je-* → *j̆de(že)* ja *j̆žde(že)* ‘siellä missä’. Prepositioiden kera: *do-j̆deže*, *do-j̆žde(že)* ja *do-j̆že* ‘kunnes, siihen asti kun’, *do-ń̆de(že)* ja *do-ń̆žde(že)* ‘kunnes, ennen kuin’.

Vartalosta *ino-* → *in̆de* ja *in̆žde* ‘toisaalla, muualla’.

8.4. -amo, -ěmo

Vartalosta *ko-* → *kamo* ‘minne’, *nikamo(že)* ‘ei minnekään’.

Vartalosta *se-* → *sěmo* ‘tänne’.

Vartalosta *to-* → *tamo* ‘siellä, sinne’.

Vartalosta *ono-* → *onamo* ‘sinne’, yleensä kontrastoivassa ilmaisussa *sěmo i onamo* ‘sinne tänne’.

Vartalosta *ovo-* → *ovamo* ‘tuonne’, yleensä ilmaisussa *sěmo i ovamo* ‘sinne tänne’.

Vartalosta *v̆se-* → *v̆sěmo* ‘kaikkialla, kaikkialle, kaikkiin suuntiin’.

Vartalosta *je-* → *jamo(že)* ‘sinne minne’.

8.5. -qdu, -qdě, -qdq

Suffiksi esiintyy puoli-itsenäisenä preposition *ot̆(n)* kanssa: *ot̆n-qdu(že)* ja *ot̆n-qdě(že)* ‘mistä’.

Vartalosta *ko-* → *kqdu* ‘minne, mitä kautta’. Prepositioiden kera: *ot̆-kqdu* ja *ot̆-kqdě* ‘mistä’, *ot̆-kqduže* ‘mistä hyvänsä’.

Vartalosta *se-* → *sqdu* ‘tähän, tälle puolelle’. Preposition kera: *ot̆-sqdu*, *ot̆-sqdě* ja *ot̆-sqdq* ‘täältä’.

Vartalosta *to-* → *tqdu* ‘täällä, tätä kautta, täältä’. Prepositioiden kera: *ot̆-tqdu* ja *ot̆-tqdě* ‘sieltä’.

Vartalosta *ono-* → *onqdu*, vain kontrastiivisessa ilmaisussa *sqdu i onqdu* ‘molemmille puolille, molemmilta puolilta’.

Vartalosta *ovo-* → *ovqdu* ‘tuohon, tuolta’, yleensä kontrastiivisessa rakenteessa *sqdu... ovqdu* ‘tälle puolelle...tuolle puolelle’ sekä *sqdu i ovqdu* ‘molemmille puolille’.

Jussi Halla-aho
Muinaiskirkkoslaavin käsikirja
- pronomini -

Vartalosta *v̄se-* → *v̄sq̄du* ja *v̄sq̄dĕ* ‘kaikkialla’. Preposition kera: *ot̄-v̄sq̄du* ja *ot̄-v̄sq̄dĕ* ‘kaikkialta’.

Vartalosta *je-* → *jq̄du(že)* ja *jq̄dĕ(že)* ‘missä, mistä, minne’ (relatiivinen). Yhdyssanassa *obo-jq̄du* ja *ot̄ obo-jq̄du* ‘molemmista suunnista, molemmilta puolilta’.

Vartalosta *ino-* → *inq̄du* ja *inq̄dĕ* ‘muualla, muualle, muualta’.